Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomiskās Komisijas
1998. gada 25. jūnija ORHUSAS KONVENCIJA

Par Pieeju Informācijai,
Sabiedrības Līdzdalību Lēmumu Pieņemšanā un
Pieeju Tiesu Varai Vides Jautājumos

POPULĀRĀ VERSIJA

Latvija Orhusas Konvenciju parakstījusi 4. vides ministru konferencē
Dānijā, Orhusā 1998. gada 25. jūnijā, tādējādi parādot apņemšanos
un gatavību nodrošināt Konvencijas prasibu ieviešanu dzīvē

Darba autori:
Dace Dravniece, VARAM Vides aizsardzības departaments
Ērika Lagzdiņa, Reģionālais Vides centrs Centrālai un Austrumeiropai, pārstāvniecība Latvijā
Māksliniece: Irēna Ansava

Materiāla izdošanu ir finansējusi Eiropas Savienības PHARE programma
Materiāls izdots ES Phare "Vides izglītības projektu veicināšanas ietvaros"
Projektu izpildītājs VARAM BOVU "Vides projekti"

© Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
© Madonas tipogrāfija

Materiāls izdots uz otrreiz pārstrādājamā papīra

ISBN

Rīga
2000

SATURA RĀDĪTĀJS

Ievads

1. Orhusas konvencija - likumsakarīgs starptautisko vides aizsardzības un cilvēktiesību nostiprināšanas procesu rezultāts 5

2. Orhusas konvencijas pamatnostādnes 10

2.1. Konvencijas definīcijas 12

2.2. Pieeja vides informācija 15

2.3. Vides informācijas izsniegšanas ierobežojumi 16

2.4. Vides informācijas apkopošana un izplatīšana 17

2.5. Piesārņojuma izmešu un pārneses reģistri 20

2.6. Sabiedrības līdzdalība ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā 20

2.7. Sabiedrības līdzdalība ar vidi saistītu normatīvo aktu izstrādē 22

2.8. Pieeja pirmstiesas pārskatīšanas procedūrai un tiesu varai vides jautājumos 24

2.9. Tiesu procedūru pieejamība 25

3. Orhusas konvencijas stāšanās spēkā 25

4. Orhusas konvencijas darba grupas

IEVADS

Vides kārtība ir pasaules kārtība un
pasaules uzskatu kārtība.
Imants Ziedonis, 1988

Vide un cilvēks nu jau kopš senseniem laikiem ir kopā. Tik cieši, ka nereti par to nedomājam. Sākam domāt tad, kad kādam sāp. Bet ja sākumā sāp vienam, tad ar laiku sāp visiem, jo dzīves telpa jau nemaz tik plaša nav. Bet blakus tepat jau vien mums ir jāpaliek.
Ar domu, ka mums visiem kopā un katram atsevišķi jādzīvo tā, lai labi būtu visiem, pēdējās gadu desmitgadēs radīti daudzi dokumenti, kas paredz savstarpējās vienošanās visdažādākajos līmeņos vides aizsardzības un sabiedrības ilgtspējīgas attīstības vārdā.

Tāds dokuments, kas veidojies, dažādiem demokrātiskiem centieniem saskaroties ar varas pausto ideoloģiju, ir arī 1998. gada 25. jūnija Orhusas Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā un pieeju tiesu varai vides jautājumos. Tas ir starptautisks līgums, kura loma ir veicināt visdažādākās dialoga un sadarbības formas starp valsts pārvaldi un visplašāko sabiedrību un kurš jau tā izstrādes posmā devis ieguldījumu demokrātijas stiprināšanai.
Protams, kā jau starptautiski nozīmīgs līgums, konvencijas teksts ir sarežģīts un nereti grūti saprotams. Tā kā viens no konvencijas uzdevumiem ir sniegt sabiedrībai saprotamu vides informāciju, ir sagatavota šī publikācija. Šī ilustratīvā materiāla mērķis ir sniegt plašai sabiedrībai ieskatu par to, kādas ir Orhusas konvencijas pamatnostādnes, galvenās prasības un darbības jomas. Un brīdī, kad konvencija būs saistoša Latvijai, šis materiāls, cerams, būs vēl viens līdzeklis, no kura uzzināt par mūsu tiesībām un pienākumiem pret vidi un sabiedrību. Un, protams, neļaut konvencijai un tās paustajiem principiem gulēt plauktos un pārklāties putekļiem.

1. ORHUSAS KONVENCIJA-

LIKUMSAKARĪGS STARPTAUTISKO VIDES AIZSARDZĪBAS UN CILVĒKTIESĪBU NOSTIPRINĀŠANAS PROCESU REZULTĀTS

Divdesmitā gadsimta otrā puse raksturojama ar vairākiem būtiskiem pavērsieniem, kas nostiprina cilvēka kā indivīda un personības tiesības. Pirmkārt, tās ir cilvēktiesības un vēlāk - vide, kas tiek atzītas par pamatvērtībām. Šo vērtību atspoguļojums parādās ne tikai cilvēku domāšanā, bet arī minēto tiesību nostiprināšanas procesos starptautiskā, reģionālā un nacionālā līmenī.

Orhusas konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā un pieeju tiesu varai vides jautājumos ir likumsakarīgs rezultāts starptautiskajiem procesiem, kas uzsver cilvēktiesību un vides aizsardzības procesu nesaraujamo vienotību. Konvencija tika izstrādāta, pamatojoties uz starptautiskajiem dokumentiem, kas nosaka ikviena tiesības piedalīties valsts pārvaldes un vides aizsardzības procesos, uzsverot sabiedrības informētības un līdzdalības nozīmi vides aizsardzībā, kā arī valstu pienākumu to nodrošināt.

Viens no konvencijas pirmssākumiem ir ANO ģenerālās Asamblejas 1948. g. "Vispārējā cilvēktiesību deklarācija", kurā tiek pasludinātas cilvēku pamattiesības un brīvības, uzsverot, ka ikvienam ir tiesības piedalīties savas valsts pārvaldē tieši vai ar brīvi izvēlētu pārstāvju starpniecību. Rietumeiropā šīs deklarācijas pasludinātās tiesības, tās paplašinot un pilnveidojot, nostiprina Eiropas Padomes konvencija "Par cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzību".

Analizējot konvencijas izstrādi veicinošos vides aizsardzības procesus, jāmin:

- 1972. gada ANO Stokholmas konference "Par cilvēku dzīvesvidi", kurā tiek atzīts, ka kaut gan valstis ir atšķirīgas pēc labklājības līmeņa un atrašanās vietas, tomēr vide ir resurss, kas visiem ir kopīgs;
- 1992. gada ANO konference Par vidi un attīstību Riodežaneiro, kas uzskatāmi pierāda, ka vides, ekonomiskajā un sociālajā sfērās notiekošos procesus nedrīkst uzskatīt par izolētiem. Konferencē pieņemtā Rio deklarācija satur pamatprincipus ilgtspējīgai attīstībai, uz kuriem valstīm jābalstās, veidojot politiku, pieņemot lēmumus un plānojot vides un sociāli - ekonomiskās attīstības mijiedarbību. Konferencē tiek pieņemta Rīcības programma 21. gadsimtam - Agenda 21. Tās 40.nodaļā teikts, ka ilgtspējīgas attīstības procesā katrs ir informācijas lietotājs un sniedzējs un tas ir būtisks priekšnoteikums ilgtspējīgai attīstībai. Tādējādi pirmo reizi globālā mērogā tiek definēts vides informācijas pieejamības un sabiedrības līdzdalības nozīmīgums vides politikas plānošanā un īstenošanā.

Globālā līmenī notiekošie procesi tieši ietekmē arī vides politiku Eiropā reģionālā līmenī. Šo procesu ietvaros 1991.gadā Dobrišā notiek vairākas Eiropas vides ministru konferences:

- 3. Vides ministru konference notiek 1995.gadā Sofijā. Šajā konferencē tiek pieņemtas arī Vadlīnijas par pieeju vides informācijai un sabiedrības līdzdalību ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā. Šīs vadlīnijas ietver 1990.gada Eiropas Padomes Direktīvas par brīvu pieeju vides informācijai (90/313/EEC) prasības, dažos aspektos izvirzot vēl plašākus mērķus. Sofijas konferencē tiek panākta vienošanās, ka, pamatojoties uz Sofijas vadlīnijām un nodrošinot pienācīgu NVO iesaistīšanu, nepieciešams radīt reģionālu konvenciju, kas pēc 3 gadiem tiks prezentēta un pieņemta 4. vides ministru konferencē kā Orhusas konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā un pieeju tiesu varai vides jautājumos.

Konvencijas tapšanas process ir bezprecedenta gadījums, kad starptautiska līguma izstrādes procesā pie sarunu galda vairākkārtīgi tiekas gan oficiālās valstu darba grupas, gan arī starptautiska mēroga nevalstiskās organizācijas, tādas kā Reģionālais vides centrs Centrālai un Austrumeiropai (REC), Zemes draugi, Eiropas nevalstisko organizāciju Koalīcija u.c. Pirmo reizi starptautiskās likumdošanas vēsturē nevalstiskās vides organizācijas tik nopietni un dziļi iesaistās šāda dokumenta

veidošanā. Savu mērķu īstenošanai vides organizācijas apvienojas koalīcijā, lai aicinātu ikvienu iesaistīties Eiropas mēroga Kampaņā par līdzdalību un 'caurspīdīgumu'. Aicinājumā izskan doma: izmantot Eiropas politiskajā dienaskārtībā esošo jautājumu par sabiedrības līdzdalību un nostiprināt savas tiesības iegūt informāciju, līdzdarboties un vērsties pie tiesu varas, ja valdība vai biznesa struktūras pārkāpj likumu un kaitē videi. Uzskatot, ka 'caurspīdīgums' un līdzdalība lēmumu pieņemšanā ir ilgtspējīgas attīstības stūrakmeņi, tiek organizēta kampaņa ar nosaukumu "Sabiedrības līdzdalība un tiesības zināt".

Eiropas vides organizāciju galīgais mērķis konvencijas sakarā tiek izteikts Bledas Deklarācijā ANO Eiropas Ekonomiskās Komisijas (EEK) valdībām, kas top 1997.gada novembrī Slovēnijā notikušajā Eiropas vides organizāciju stratēģiskajā sanāksmē par sabiedrības līdzdalības jautājumiem.

Bledas Deklarācijas vispārīgā daļā uzsvērts pamatprincips: valdības pastāv, lai kalpotu cilvēkiem un cilvēki finansē to darbību, tātad informācija, ar ko tās operē ir sabiedrības īpašums, iegūta sabiedrības interesēs un lēmumiem, kas tiek pieņemti, arī jākalpo sabiedrības interesēm. NVO delegācija neatkarīgi protokolē konvencijas sagatavošanas posmā notiekošās sarunas, analītiski pieejot katram priekšlikumam, informējot par procesu plašu sabiedrību, izmantojot INTERNET tīklu un izdevumu "Participate". Tomēr ne tikai vides organizācijas iesaistās konvencijas veidošanā. Process tiek atspoguļots arī Eiropas Parlamentāriešu organizācijas GLOBE (Global Legislators Organization for Balanced Environment) sagatavotajā Stokholmas ziņojumā, kas komentē topošo konvencijas projektu.

Dažādu valstu izpratne un vēlmes, kā arī vairāki objektīvie apstākļi (esošā likumdošana, politiskā sistēma) veido ļoti atšķirīgu pieeju Konvencijas skartajiem jautājumiem, tā tika plaši apspriesta un diskutēta.

Nākamais konvencijai būtiskais notikums ir 4. vides ministru konference, kas notiek 1998. gada jūnijā Dānijas pilsētā Orhusā. Konferencē piedalās 52 valstu vides ministri, pārstāvji no starptautiskajām valstiskajām un nevalstiskajām organizācijām. Konferencē tiek atklāta parakstīšanai ANO Eiropas Ekonomiskās komisijas Orhusas Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā un pieeju tiesu varai vides jautājumos, to paraksta 37 Eiropas valstis un Eiropas Kopiena. Kā viens no lielākajiem nevalstisko organizāciju sasniegumiem konvencijas sakarā jāmin fakts, ka tieši nevalstisko organizāciju spiediena rezultātā Eiropas Kopiena pieņem lēmumu parakstīt Orhusas konvenciju.

No Latvijas puses Konvenciju paraksta toreizējais Vides valsts ministrs I. Emsis, tādējādi parādot Latvijas apņemšanos un gatavību nodrošināt Konvencijas prasību ieviešanu dzīvē.

TĀDĒJĀDI, ORHUSAS KONVENCIJA IR LIKUMSAKARĪGS REZULTĀTS STARPTAUTISKAJIEM PROCESIEM, KAS UZSVER CILVĒKTIESĪBU UN VIDES AIZSARDZĪBAS PROCESU NESARAUJAMO VIENOTĪBU.

Eiropas kampaņa par līdzdalību un caurspīdīgumu

Bledas deklarācija

Eiropas Parlamentārā vides organizācija GLOBE komentāri

Stokholmas ziņojums

Valdību pārstāvju darba grupas un sarunas

Orhusas konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā un pieeja tiesu varai vides jautājumos

Konvenciju paraksta 37 Eiropas valstis un Eiropas Kopiena

2. ORHUSAS KONVENCIJAS PAMATNOSTĀDNES

Konvencijas loma ir:

- veicināt plašas sabiedrības sadarbību ar valsts pārvaldes institūcijām vides aizsardzības jomā,
- attīstīt demokratizācijas procesus,
- veicināt caurspīdīgumu lēmumu pieņemšanā un cilvēktiesību realizēšanu dzīvē.

Konvencija satur pamatprincipus sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai vides politikas veidošanā, īstenošanā un lēmumu pieņemšanā, kas savukārt ir pamats ilgtspējīgai attīstībai.

Konvencijas mērķis ir aizsargāt ikvienas esošās un nākošo paaudžu personu tiesības dzīvot vidē, kas atbilst viņa vai viņas veselības stāvoklim un labklājībai.

Valstij, kam šī konvencija ir saistoša, jānodrošina:

- pieeju vides informācijai, regulāru vides informācijas atjaunošanu un izplatīšanu,
- sabiedrības līdzdalību ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā, vides politikas plānu un programmu, kā arī ar vidi saistīto tiesību aktu izstrādē un īstenošanā,
- pieeju tiesu varai vides jautājumos.

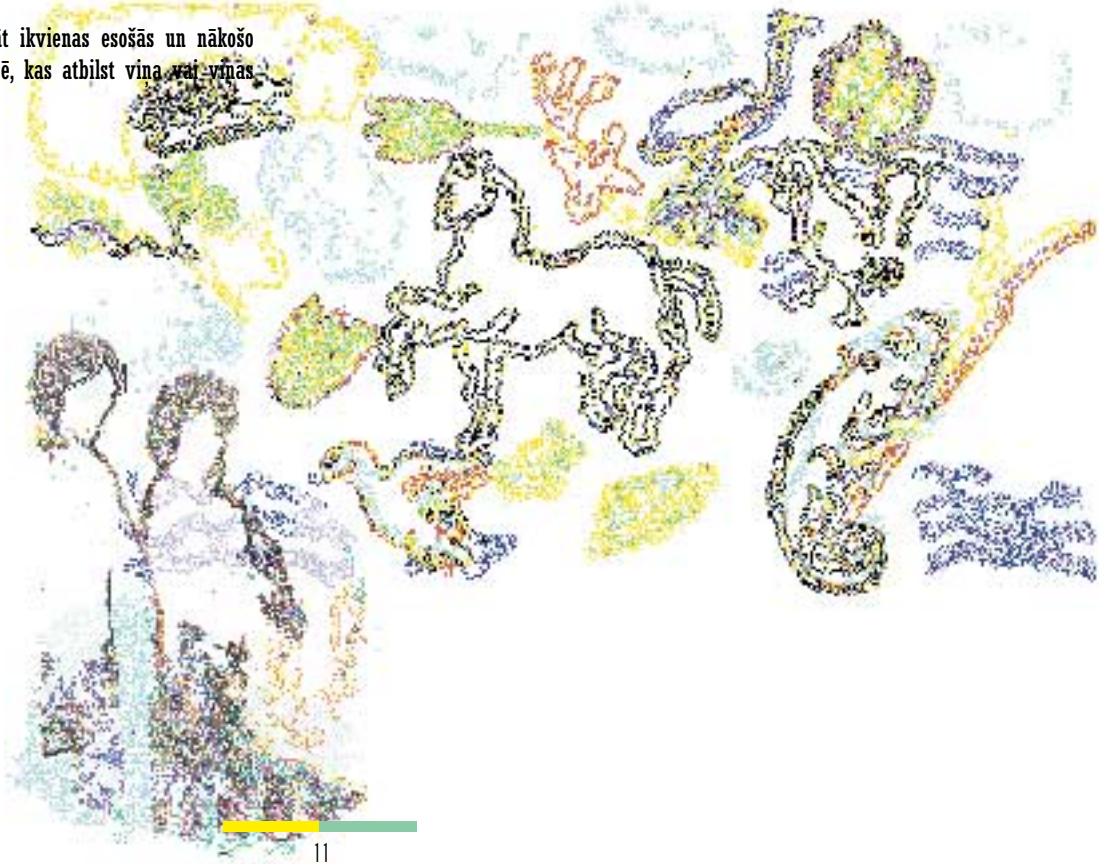

2.1. Konvencijas definīcijas

Valsts institūcija ir:

- nacionāla, reģionāla vai cita līmeņa pārvaldes institūcija
- fiziskās vai juridiskās personas, kuras nacionālo tiesību aktu ietvaros veic valsts pārvaldes funkcijas, tai skaitā ar vidi saistītus īpašus pienākumus, darbības vai pakalpojumus.

Valsts institūcija

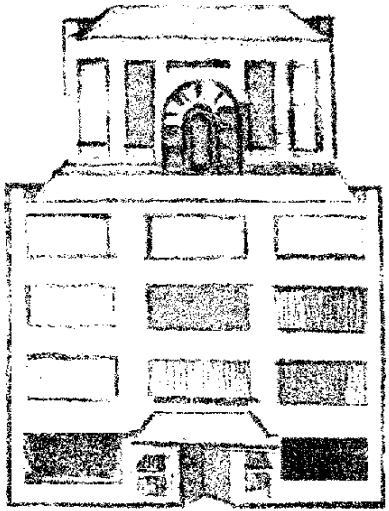

Vides informācija ir jebkura rakstīta, vizuāla, audiāla, elektroniska vai jebkura cita veida materializēta informācija par:

- vides elementu stāvokli un to mijiedarbību;
- faktoriem, darbībām, pasākumiem, plāniem un programmām, tiesību aktiem, kas ietekmē vai varētu ietekmēt vides elementus, kā arī ekonomiskās analīzes un pieņēmumi, kas tiek izmantoti lēmumu pieņemšanā vides jomā;
- cilvēku veselības stāvokli un drošību, cilvēku dzīves apstākļiem, kultūras un arhitektūras objektu stāvokli un faktoriem, darbībām vai pasākumiem, kas to ietekmē.

Vides informācija

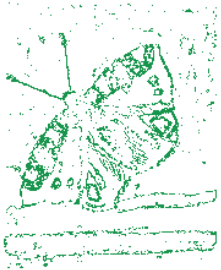

vides elementu mijiedarbība

plāni, pasākumi, programmas, ekonomiskās analīzes

slodze uz vidi, darbības un pasākumi, kas ietekmē vides vai cilvēka veselību

Sabiedr ba ir viena vai vairākas fiziskas vai juridiskas personas un saskaņā ar valsts likumdošanu vai praksi - to apvienības, organizācijas vai grupas.

Ieinteres t sabiedr ba ir sabiedrība, kuru ietekmē vai kuru varētu ietekmēt, vai kurai ir interese par lēmumu pieņemšanu vides jomā; tostarp nevalstiskās organizācijas, kas veicina vides aizsardzību un ievēro valsts tiesību aktu prasības.

Sabiedrība

2.2. Pieeja vides informācijai

Valstij jānodrošina, ka, valsts institūcijas, atbildot uz pieprasījumu pēc vides informācijas, dara sabiedrībai pieejamu šādu informāciju bez nepieciešama intereses pamatojuma pieprasītajā formā, ja vien:

- valsts institūcijai nav pamatota iemesla to darīt pieejamu citā formā, šajā gadījumā iemesli ir jāpaskaidro;
- šī informācija jau nav publiski pieejama citā formā.

Vides informācija ir jāizsniedz ne vēlāk kā viena mēneša laikā pēc pieprasījuma iesniegšanas, ja vien informācijas apjoms un sarežģītība neattaisno šī perioda pagarināšanu līdz diviem mēnešiem pēc pieprasījuma saņemšanas.

Informācijas pieprasītājs jāinformē par jebkuru aizkavējumu un to attaisnojošiem iemesliem.

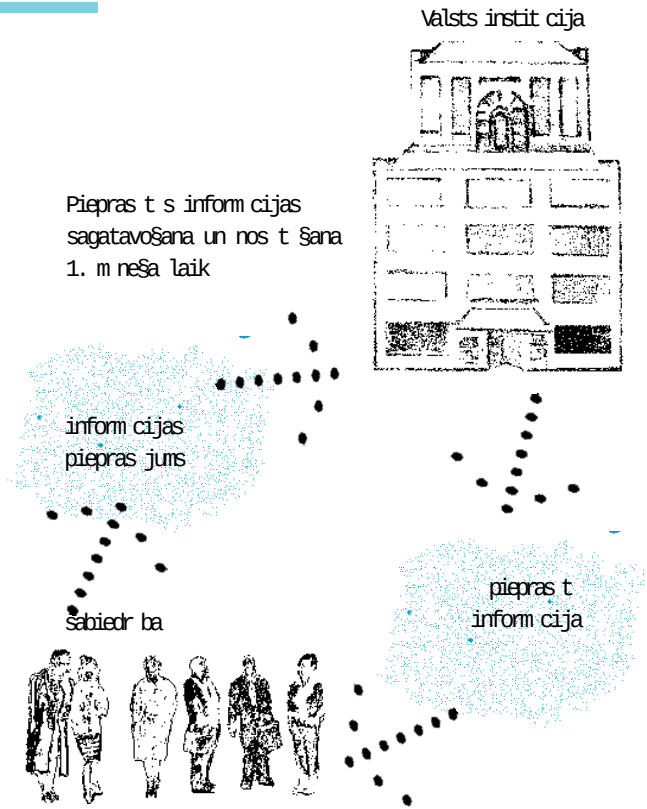

2.3. Vides informācijas izsniegšanas ierobežojumi

Vides informācijas pieprasījums var tikt noraidīts, ja pieprasījums:

- adresēts valsts institūcijai, kuras rīcībā nav pieprasītās informācijas;
- ir acīmredzami nepamatots vai formulēts pārāk vispārīgā veidā;
- attiecas uz materiālu, kas ir sagatavošanas stadijā, attiecas uz valsts institūciju iekšējo saziņu vai skar valsts institūciju procedūru konfidencialitāti;
- skar starptautiskās attiecības, valsts aizsardzību vai sabiedrības drošību;
- skar juridiskos procesus, personu izredzes uz taisnīgu lietas izskatīšanu tiesā vai valsts institūciju iespēju vadīt krimināla vai disciplināra veida izmeklēšanu;
- komerciāla un rūpnieciska rakstura informācija, ja šādu konfidencialitāti paredz tiesību akti, lai aizsargātu likumīgās ekonomiskās intereses; šajos ietvaros jābūt pieejamai informācijai par emisijām, kam ir nozīme vides aizsardzībā;
- intelektuālā īpašuma tiesības;
- personisko datu un/vai lietu konfidencialitāti, ja tie attiecas uz fizisku personu un šī persona nav piekritusi publiskai informācijas atklāšanai, un ja šādu konfidencialitāti paredz nacionālie tiesību akti.

Iepriekšminētie atteikuma iemesli jāinterpretē ierobežotā veidā, ņemot vērā, ka atklātība kalpo sabiedrības interesēs.
Gadījumā, ja informācija nav izplatāma, tā jāatdala no kopējā materiāla, nekaitējot neatklājamās informācijas konfidencialitātei.

Pieprasījuma atteikumam ir jābūt rakstveidā, ja pieprasījums ir bijis rakstveidā vai pieprasītājs tā vēlas, atteikumā jānorāda atteikuma iemesls un jādod informācija par iespējamo lietas pārskatīšanas procedūru.

Valsts institūcijas var noteikt saprātīgu samaksu par informācijas sniegšanu.

Informācijas pieprasītājiem jāizsniedz izcenojumu saraksts ar pieprasāmo maksu, norādot apstākļus, kādos maksa var tikt iekasēta un kādas ir iespējamās atlaides.

2.4. Vides informācijas apkopošana un izplatīšana

Valsts institūciju rīcībā esošā vides informācija regulāri jāatjauno un jāveido saistošas sistēmas, kas informē valsts institūcijas par ierosinātajām un esošajām darbībām, kuras varētu būtiski ietekmēt vidi.

Ja radušies nenovēršami draudi cilvēku veselībai vai videi, visa informācija, kas varētu palīdzēt sabiedrībai veikt pasākumus, lai novērstu vai mazinātu draudu izraisīto kaitējumu un kas ir valsts institūciju rīcībā, ir jāizplata tūlīt un nekavējoties sabiedrības locekļiem, kuri varētu būt tieši apdraudēti.

Valsts institūciju sniegtajai informācijai jābūt viegli pieejamai, sabiedrība jānodrošina ar pietiekamu informāciju par attiecīgo valsts institūciju rīcībā esošo vides informāciju un apjomu, kā arī nosacījumiem tās iegūšanai.

Vides informācijas uzturēšana un pieejamība jānodrošina, uzturot: Regulāri, nepārsniedzot 3 vai 4 gadu intervālu, jāpublicē un jāizplata nacionālais ziņojums par vides stāvokli, ietverot informāciju par vides kvalitāti un slodzēm vidē.

Jārosina operatori, kuru darbības rada būtisku ietekmi uz vidi, regulāri informēt sabiedrību par viņu darbību un produktu ietekmi uz vidi, kur tas ir iespējams, brīvprātīgās ekomarķēšanas vai ekoaudita sistēmas ietvaros.

Katrai Pusei jāizstrādā mehānismi, lai nodrošinātu, ka sabiedrība saņemtu pietiekamu informāciju par produktu, tādā veidā, lai patērētāji spētu izdarīt videi draudzīgu izvēli.

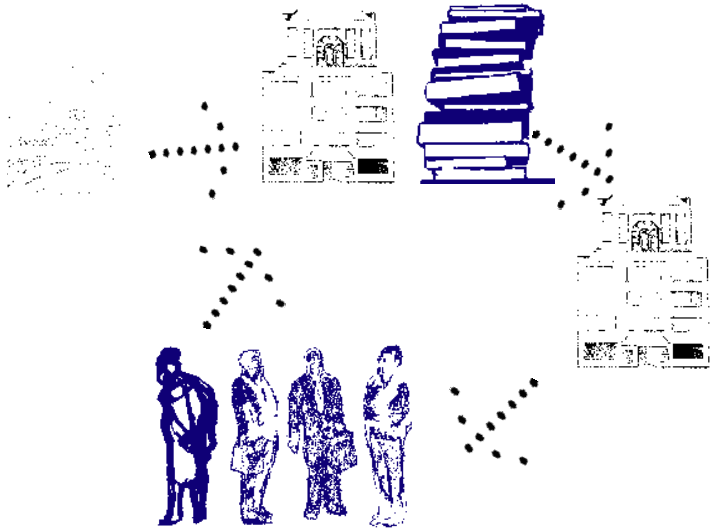

Vides informācijas uzturēšana un pieejamība jānodrošina, uzturot:

- publiski pieejamus sarakstus un reģistrus;
- elektroniskās datu bāzes, kas ietver:
- ziņojumus par vides stāvokli;
- likumdošanas tekstus par vidi;
- dažādos sagatavotos normatīvos aktus un politikas dokumentus, stratēģijas, politikas, programmas un rīcības plānus, kā arī pārskata ziņojumus par to ieviešanu;
- starptautiskās vienošanās, konvencijas un nolīgumus vides jautājumos;
- nosakot kontaktēšanās vietas.

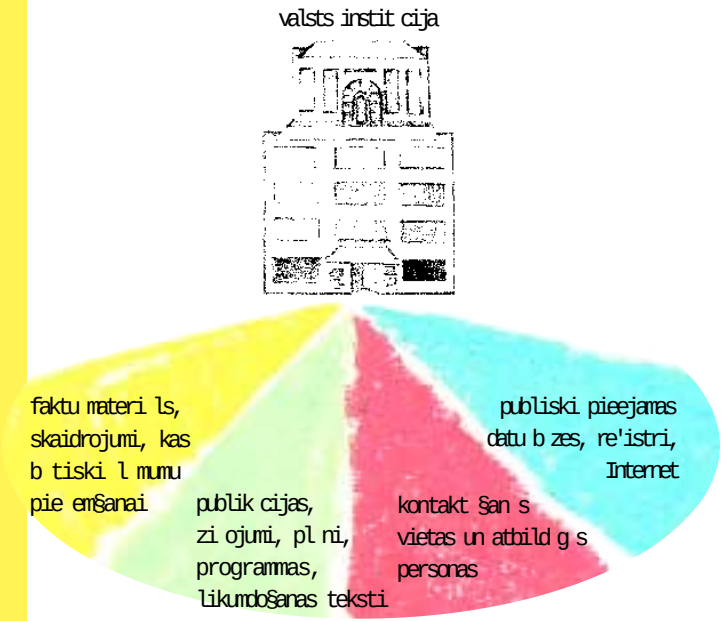

2.5. Piesārņojuma izmešu un pārneses reģistri

Valstij jāveic pasākumi, lai pakāpeniski izveidotu vienotu valsts mēroga piesārņojuma inventarizācijas sarakstu, pamatojoties uz strukturētu, datorizētu un publiski pieejamu datu bāzu reģistru sistēmām un standartizētiem ziņojumiem. Šāda sistēma var aptvert datus par virkni konkrētu vielu un produktu ievadīšanu, izplūdēm un pārnesēm vidē.

2.6. Sabiedrības līdzdalība ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā

Sabiedrībai jādod iespēja piedalīties lēmumu pieņemšanā, kas attiecas uz konvencijas 1.pielikumā uzskaitītajām darbībām, kā arī citām darbībām, kuras varētu būtiski ietekmēt vidi.
Ieinteresētā sabiedrība vides lēmumu pieņemšanas procedūras sākuma posmā savlaicīgi jāinformē par:

- paredzēto darbību un tās realizāciju, iespējamo lēmumu vai lēmuma projekta būtību;
- valsts institūciju atbildību par lēmumu pieņemšanu;
- paredzēto sabiedrības līdzdalības procedūru,
- faktu, ka darbība ir pakļauta procedūrai, kurā novērtē nacionālo vai pārrobežu ietekmi uz vidi.

Sabiedrības līdzdalības procedūrās ir jāatvēl pietiekami daudz laika dažādām to fāzēm, lai sabiedrība varētu sagatavoties un efektīvi piedalīties ar vidi saistīto lēmumu pieņemšanas procesos.
Sabiedrības līdzdalība jānodrošina jau no pašiem procesa pirmsākumiem, kad vēl ir iespējams uzklausīt dažādos viedokļus un var tikt realizēta efektīva sabiedrības līdzdalība.

Sabiedrības līdzdalības jāietver iespēja sabiedrībai iesniegt rakstiski vai attiecīgi citā veidā sabiedriskās apspriešanas gaitā jebkurus komentārus, informāciju, analīzi vai viedokļus, ko tā uzskata par būtiskiem saistībā ar paredzamo darbību.
Lēmuma pieņemšanā jānodrošina sabiedrības līdzdalības rezultāta ņemšana vērā.
Tiklīdz valsts institūcija ir pieņēmusi lēmumu, sabiedrība nekavējoties tiek informēta par šo lēmumu saskaņā ar atbilstošām procedūrām. Sabiedrībai jādara pieejams lēmuma teksts līdz ar pamatojumiem un apsvērumiem, uz kuriem ir balstīts lēmums.
Šīs prasības jāievēro, pieņemot lēmumus par ģenētiski modificēto organismu izplatīšanu vidē.
Saskaņā ar minētajām prasībām, jāveic atbilstoši praktiski un/vai citi pasākumi, lai iesaistītu sabiedrību ar vidi saistītu plānu un programmu sagatavošanā, balstoties uz atklātības un godīguma principiem un nodrošinot sabiedrību ar nepieciešamo informāciju. Atbildīgajai valsts institūcijai jānosaka tā sabiedrības daļa, kura varētu piedalīties šajos pasākumos.

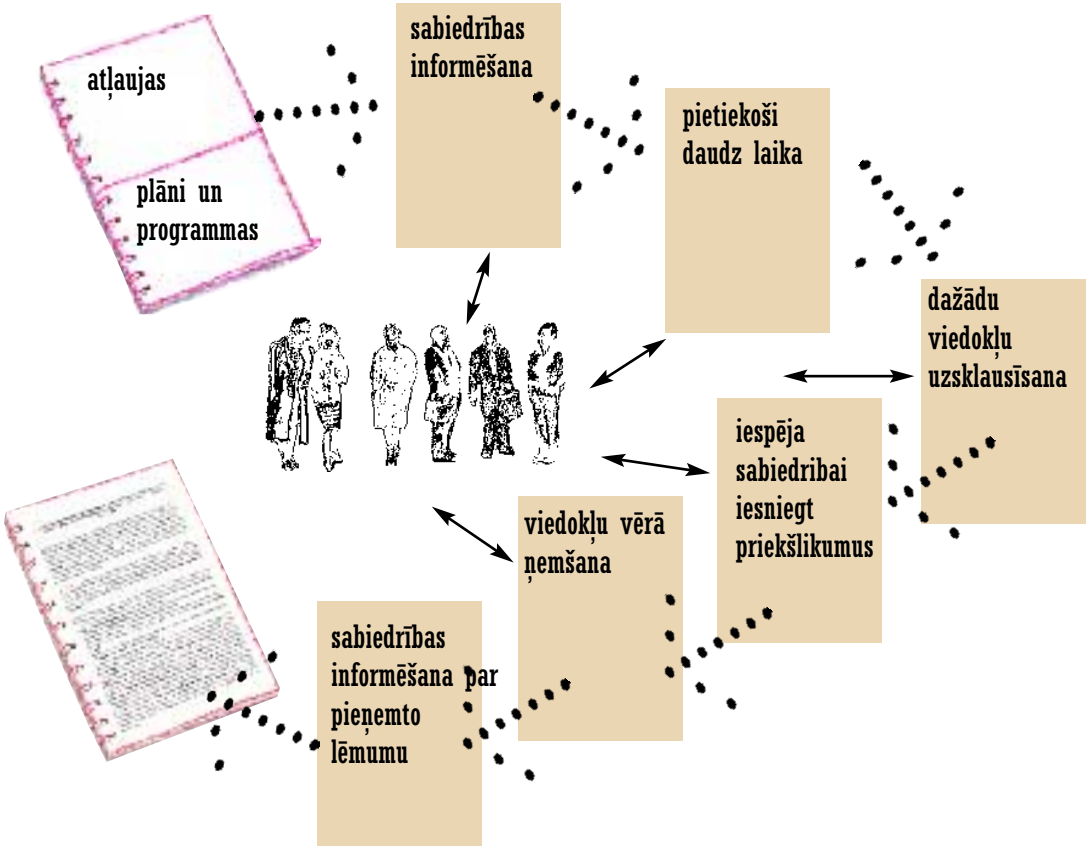
atļaujas
plāni un programmas
sabiedrības informēšana
pietiekoši daudz laika
dažādu viedokļu uzsklausīsana
iespēja sabiedribai iesniegt priekšlikumus
viedokļu vērā ņemšana
sabiedrības informēšana par pieņemto lēmumu

2.7. Sabiedrības līdzdalība ar vidi saistītu normatīvo aktu izstādē

Valstij jāveicina sabiedrības līdzdalība, kamēr vēl iespējams uzklausīt dažādus viedokļus dažādu juridiski saistošu tiesību aktu sagatavošanas laikā, kam varētu būt būtiska ietekme uz vidi, šai nolūkā jāveic šādi pasākumi:

- jānosaka laika grafiki, kas ir pietiekami ilgi efektīvai līdzdalībai;
- likumu projekti ir jāpublicē vai citādā veidā jādara pieejami sabiedrībai;
- sabiedrībai jādod iespēja izteikt komentārus tieši vai ar pārstāvētu konsultatīvu institūciju starpniecību.

Sabiedrības līdzdalības rezultāts, cik vien tas ir iespējams, ir jāņem vērā.

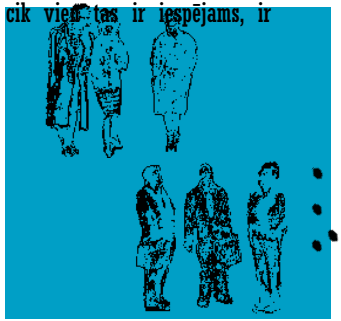

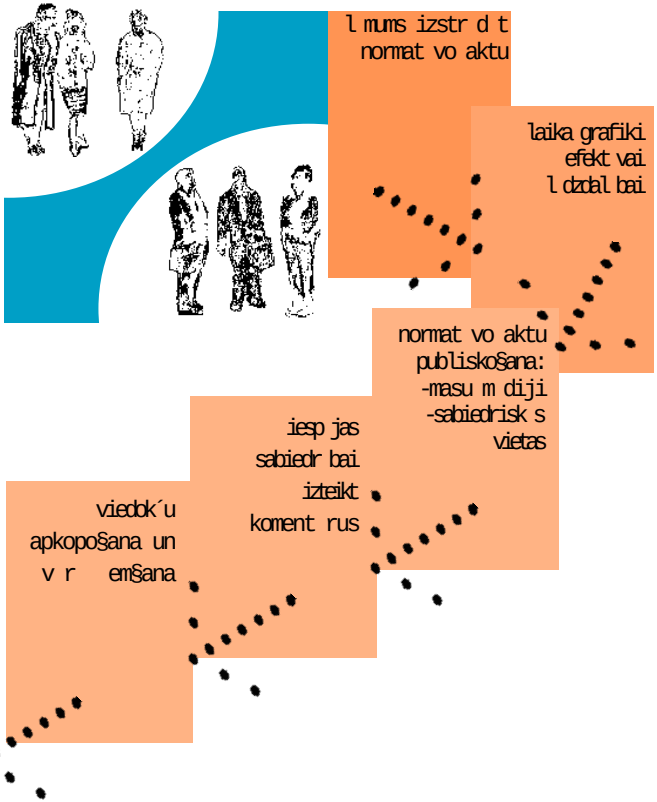

2.8. Pieeja pirmstiesas pārskatīšanas procedūrai un tiesu varai vides jautājumos

Nacionālās likumdošanas ietvaros ir jānodrošina, lai ikvienai personai ir pieejama pārskatīšanas procedūra pirms lietas izskatīšanas tiesā un/vai kādā citā neatkarīgā un neieinteresētā, likumīgi izveidotā institūcijā, ja ir pamats uzskatīt, ka:

- pieprasījums pēc informācijas ir ticis ignorēts, daļēji vai pilnībā nepamatoti noraidīts, neadekvāti atbildēts;
- ir iemesls apstrīdēt jebkura lēmuma materiālo un procesuālo darbību likumību vai nolaidību, saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem.

Pieņemtajiem galīgajiem lēmumiem ir jābūt saistošiem valsts institūcijām, kuru rīcībā ir attiecīgā informācija.

Valstij jānodrošina, ka sabiedrības pārstāvjiem, ir pieejamas administratīvās vai juridiskās procedūras, lai apstrīdētu privātu personu un valsts institūciju darbības faktus un nolaidību, kas ir pretrunā ar nacionālajiem tiesību aktiem, kuri attiecas uz vidi.

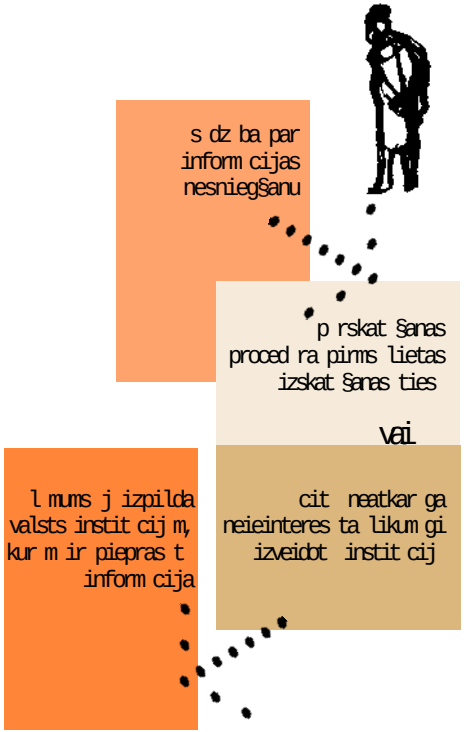

2.9. Tiesu procedūru pieejamība

Ar tiesību aizsardzību saistītajām procedūrām jābūt:

- godīgām,
- taisnīgām,
- laikā paveiktām,
- ne pārmērīgi dārgām.

Lēmumi, ko pieņem saskaņā ar šo pantu, ir jāpieņem vai jāreģistrē rakstveidā.

Tiesu un, kad vien iespējams, citu institūciju lēmumiem jābūt publiski pieejamiem.
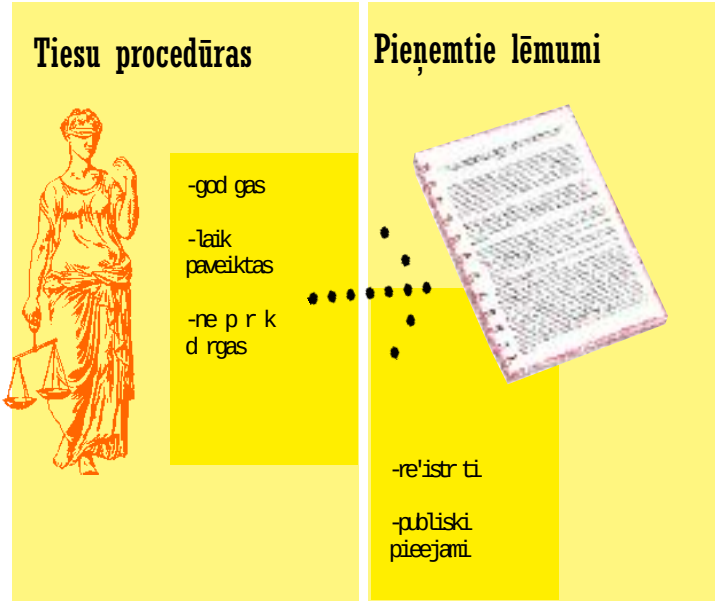
Sabiedrība jānodrošina ar informāciju par administratīvo un juridisko lietu pārskatīšanas procedūru pieejamību, un jāapsver atbilstošu atbalsta mehānismu ieviešana, lai pārvarētu vai likvidētu finansiālas un citas barjeras tiesu varas pieejamībai.